

Prosedyre for oppfølging av opplæringslova kapittel 9A

Denne prosedyren tek utgangspunkt i gjeldande lovverk om elevane sitt psykososiale miljø. Opplæringslova kapittel 9A har som mål å sikre at alle elevar har eit trygt og godt skulemiljø som fremjar helse, trivsel og læring. Skulen skal ha nulltoleranse mot krenkingar som mobbing, vald, diskriminering og trakassering. Skulen har ei tydeleg aktivitetsplikt. Skulen skal følgje med, gripe inn, varsle, undersøke og setje inn tiltak. Denne plikta ligg hos alle som arbeider i skulen.

Prosedyren er delt opp i to kapittel. Eitt som omhandlar førebygging og eitt som omhandlar aktivitetsplikta. Alle som arbeider i skulen må kjenne innhaldet i prosedyren, og alle må kjenne sitt ansvar i skulemiljøarbeidet.

1. FØREBYGGING

Føremål

Føremålet med denne delen av prosedyren er å sikre at informasjons- og involveringsplikta etter §§ 9A-8 og 9A-9 vert overheldt. Vidare skal ein sikre at skulane arbeider aktivt og systematisk med tiltak som fremjar eit godt skulemiljø og som verkar førebyggjande mot krenking, jf. § 9 A-3.

Omfang

Skuleeigar, skuleleiing, alle som arbeider i skulen, elevane, føresette.

Gjennomføring

Informasjons- og involveringsplikta:

Steg	Utføring
Informasjons- og involveringsplikta, jf §§ 9A-8 og 9A-9	<p>Del 1: Generell informasjon:</p> <ul style="list-style-type: none">- Rektor har ansvar for å informere elevane og foreldra om rettane i kapittel 9A.- Rektor har ansvar for tenlege informasjonsrutinar til alle elevar og foreldre.- Informasjonen skal vere tilgjengeleg for alle mottakarane.- Informasjonen skal vere forståeleg, og det kan vere naudsynt med tolk. Det er ikkje nok å la t.d. elevane vidareformidle informasjonen til foreldra.- Døme på informasjonskanalar:<ul style="list-style-type: none">o Foreldremøtero I klasseno På skulen si nettsideo Gjennom It's Learning og/eller på e-post <p>Rektor skal sjå til at</p> <ul style="list-style-type: none">- Tilsette vert informert om lokale rutinar og prosedyrar rundt skulens oppfølging av opplæringslova kapittel 9A.<ul style="list-style-type: none">o Alle tilsette vert informert om dette ved starten av kvart skuleåro Nytilsette vert informert om dette ved tiltreding i stilling. <p>Informasjonsrutinane skal vere dokumenterte og innarbeidde i internkontrollsystemet ved skulen</p>

	<p>Del 2: Informasjon i spesielle høve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rektor vurderer tilhøva knytt til det fysiske og psykososiale skulemiljøet og informerer om tilhøve og/eller hendingar som kan ha negativ verknad for elevane si helse. - Skulen må vurdere kva saker som kan skade helsa til elevane, både fysisk og psykososialt. - Det er same krav til at informasjonen skal vere tilgjengelig og forståeleg som i del 1. - Skulen må sikre at informasjonen vert gjeve på ein måte som varetek personvernet til eventuelle involverte elevar.
	<p>Del 3: Involveringsplikta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rektor ser til at saker som er viktige for skulemiljøet vert handsama på møte i råd og utval gjennom skuleåret. - Rektor må vurdere om ei sak er viktig for skulemiljøet og sende utvala sakspapir i god tid. - Rektor ser til at elevane gjennom elevrådet får ta del i planlegging og gjennomføring av tiltak for eit trygt og godt skulemiljø. - Rektor ser til at skulemiljøutvalet tek del i arbeidet med mål og planar for skulemiljøet, evaluering og oppfølging av arbeidet.
Systematisk arbeid:	
Steg	Utføring
Systematisk arbeid, jf. § 9A-3	<p>Skuleeigar skal</p> <ul style="list-style-type: none"> - utarbeide ei overordna prosedyre som gjeld for alle dei vidaregåande skulane i Vestland fylkeskommune - sjå til at skulane etterlever den overordna prosedyren, mellom anna ved at skulane rapporterer og gjennomfører eigenevaluering. - sjå til at skulane har system for internkontroll - systematisk innhente informasjon om korleis skulane oppfyller dei ulike delpliktene. - bistå skulane og gi råd - gjennomføre tilsyn – risikobaserte tilsyn på bakgrunn av eigenevaluering - leggje til rette for at skulane får tilbod om kurs og/eller kompetanseheving innanfor skulemiljøsaker (til dømes fellesskolering) - evaluere / lære av enkeltsaker / systemretta arbeid – korrigere prosedyrar og rutinar ved behov. <p>Skulemiljøutvalet skal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Medverke til at skulen, tilsette, elevar og føresette tek aktivt del i arbeidet for å skape eit godt skulemiljø. - Kunne uttale seg og kome med framlegg i saker som gjeld skulemiljøet for elevane. <p>Alle tilsette skal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kjenne til kapittel 9A og ha særleg god kunnskap om aktivitetsplikta etter §§ 9A-4 og 9 A-5. Alle tilsette skal vite korleis dei skal etterleve desse pliktene i praksis. <p>Elevrådet skal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fremje fellesinteressene til elevane på skulen og arbeide for å skape eit godt skule- og læringsmiljø. <p>Elevane skal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etterleve forskrift om felles ordens- og åtferdsreglement ved dei vidaregåande skulane i Vestland fylkeskommune og skulen sitt eige reglement. - Medverke til eit godt skule- og læringsmiljø.

- Melde frå om dei ser medelevar som ikkje har eit godt klasse-/skulemiljø.
- Melde frå om tilhøve som kan verke negativt inn på skulemiljøet.

2. AKTIVITETSPLIKTA ETTER §§ 9A-4 OG 9A-5

Føremål

Føremålet med denne delen av prosedyren er å sikre rutinar for etterleving av aktivitetsplikta etter opplæringslova §§ 9A-4 og 9A-5.

Omfang

Aktivitetsplikta gjeld alle som arbeider ved skulen; leiinga, pedagogisk personale og andre som m.a. assistentar, kontorpersonale, miljøarbeidarar, reinhaldarar og vaktmeister.

Kapittel 9A gjeld på skulen, i friminutta, på skulevegen og all aktivitet i skulen sin regi. I utgangspunktet gjeld ikkje kapittel 9A på fritida, men om elevane opplever noko på fritida som gjer at dei ikkje har det trygt og godt på skulen, må skulen likevel handle i tråd med aktivitetsplikta. Det inneber at i slike tilfelle har skulen ansvar for å undersøkje saka og sette inn tiltak.

Aktivitetsplikt

Aktivitetsplikta består av fem delplikter. I den følgjande tabellen er desse pliktene gjennomgått opp mot kva skulen må gjere for å oppfylle dei ulike delpliktene:

Aktivitetsplikt Dei ulike delpliktene og kva dei inneber	Korleis skulen skal oppfylle dei ulike delpliktene
<p>1) Følgje med Alle som arbeider ved skulen har plikt til å følgje med om elevar på skulen har det trygt og godt.</p> <p>Elevar som er særskilt sårbare krev ekstra aktsemd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Informasjon til alle tilsette ved skulestart og til nyttilsette ved oppstart. - Informasjon og drøfting heile året. - Presisere i lokale rutinar korleis dei tilsette kan følgje med. - Definere i lokale rutinar kva elevar som kan vere særskilt sårbare, og korleis dei tilsette særleg kan følgje med på desse elevane
<p>2) Gripe inn Alle som arbeider ved skulen har plikt til å gripe inn dersom dei ser krenkingar, som t.d. mobbing.</p> <p>Plikta til å gripe inn må avgrensast til lovlege inngrep – sjå her særleg rutine for nødrett/nødverje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Informasjon til alle tilsette ved skulestart og til nyttilsette ved oppstart. - Klargjere i lokale rutinar når og korleis ein kan gripe inn.
<p>3) Varsle Alle som arbeidar ved skulen skal varsle rektor dersom dei ser eller mistenker at ein elev ikkje har eit trygt og godt skulemiljø.</p> <p>Det skal vere låg terskel for å varsle. Plikta til å varsle rektor gjeld for all mistanke.</p> <p>Rektor kan delegere oppgåva om å ta imot varslar til ein annan person på</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Informasjon til alle tilsette ved skulestart og til nyttilsette ved oppstart. - Klargjere i lokale rutinar kva saker tilsette skal varsle om straks og kor raskt dei skal varsle om andre saker. - Klargjere i lokale rutinar kven det skal varslast til.

skulen, men kan ikkje delegere ansvaret.

Rektor skal varsle skuleeigar i alvorlege tilfelle (særlege valdelege krenkingar eller integritetskrenkande hendingar, om fleire elevar har alvorleg krenka ein enkeltelev, digital mobbing på tvers av skular, grove truslar gjennom t.d. sosiale mediar) og gjentakande mobbing.

Ved mistanke eller kjennskap til at ein tilsett krenker ein elev skal den tilsette straks varsle rektor som igjen skal varsle skuleeigar.

Ved mistanke eller kjennskap til at ein i skuleleiinga krenker elevar, skal den tilsette varsle skuleeigar direkte.

Rektor skal varsle skuleeigar i alle tilfelle der elevar og/eller føresette klagar til Fylkesmannen.

Helsesjukepleiar og anna helsepersonell kan berre varsle rektor ved samtykke frå elev og/eller føresette.

4) Undersøkje

Dersom nokon som arbeider ved skulen ser eller mistenker at ein elev ikkje har det trygt og godt, skal dei undersøkje saka med ein gong.

Plikta til å undersøkje har like låg terskel som plikta til å varsle.

Når det gjeld plikta til å undersøkje vert det kravd meir av personar som har ein omsorgsrolle overfor elevane, t.d. lærarar, miljøarbeidarar, rektor, enn av personar med andre arbeidsoppgåver som t.d. vaktmeister eller reinhaldarar

- Sjå her gjennomføring av aktivitetsplikt når sak vert meldt.

5) Sette inn tiltak

Skulen har plikt til å sette inn eigna og lovlege tiltak for alle elevar som opplever at skulemiljøet ikkje er trygt og godt, uansett årsak.

Tiltaka må vere tilpassa den konkrete saken, og ofte vil det vere behov for fleire tiltak samtidig.

Tiltaka kan rettast mot eleven som opplever eit utrygt skulemiljø, den eller dei elevane som , gruppe- eller klasse miljøet, heile skulemiljøet.

- Sjå her gjennomføring av aktivitetsplikt når sak vert meldt.

Ved tilfelle der eleven er motvillig til at det vert sett inn tiltak er skulen uansett forplikta til å vurdere barnets beste, og i nokre tilfelle kan det bety at det vil vere barnets beste å sette inn tiltak sjølv om eleven ikkje ønsker dette sjølv. Dette prinsippet vil ikkje gjelde når eleven er over 18 år.

Skjerpa aktivitetsplikt

Ved mistanke eller kjennskap til at ein tilsett krenker ein elev har skulen ein skjerpa aktivitetsplikt, jf. § 9A-5. Rektor skal varsle skuleeigar og undersøkingar og tiltak skal setjast i verk straks. Den tilsette som varselet gjeld skal straks informerast og få høve til å uttale seg i saka. Eleven skal høyrast og føresette til elev under 18 år skal verte kontakta. Sjå elles eiga prosedyre for handtering av personalsaker.

Dokumentasjonsplikt

Skulen har eit todelt dokumentasjonskrav i saker om skulemiljøet. Det vert både stilt krav om at skulen lagar ein skriftleg plan som viser kva tiltak skulen har satt inn, og at skulen dokumenterer meir overordna kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta i den konkrete saka. Den meir overordna dokumentasjonen går særleg på korleis skulen har følgd opp dei andre delpliktene i § 9A-4. Det er viktig at all dokumentasjon vert lagra i ePhorte i tråd med gjennomføringsdelen i denne rutinen.

Omsynet til barnets beste

Barnekonvensjonen artikkel 3 fastslår at barnets beste skal vere eit grunnleggjande omsyn i alle handlingar som gjeld barn. Skulens plikt til å ta vare på barnets beste i arbeidet med skulemiljøet er også regulert i opplæringslova §§ 9A-4 og 9A-5.

For å ta vare på prinsippet om barnets beste må skulen for det første vurdere kva som er barnets beste. Moment i denne vurderinga er mellom anna eigne meiningar til barnet, identiteten til barnet, om barnet er i ein sårbar situasjon, helsesituasjonen til barnet, retten til beskyttelse, omsorg og tryggleik og retten til utdanning.

Vidare må skulen vise korleis dei har tatt vare på omsynet til barnets beste. Det betyr at skulen må forklare i grunngjevinga for val av tiltak i aktivitetsplanen kva dei meiner er elevens beste, og kva kriterier dette er basert på. Dersom andre omsyn er gått føre elevens interesse må det komme fram ein tydeleg grunngjeving for dette.

Gjennomføring

Nedanfor er prosedyre for gjennomføring av aktivitetsplikta når sak vert meldt.

Steg	Utføring
<p>Sak vert meldt Elektronisk varsel, varselskjema eller liknande.</p> <p>Elevar kan melde om tilhøve ved sitt psykososiale skulemiljø både munnleg og skriftleg, utan krav om at noko spesielt skjema skal nyttast. Det er viktig å ikkje stille strenge krav til kva det inneber å seie frå, eller til at eleven skal bruke dei rette omgrepa.</p> <p>Hugs at det er elevens eigen oppleving av at han eller ho</p>	<ul style="list-style-type: none">- Opprett sak i ePhorte- All arkivverdig dokumentasjon som gjeld ein skuleelev skal i tillegg lagrast i deira elevmappe.- Rektor skal varsle skuleeigar i alvorlege tilfelle. Slik melding sendast per e-post i anonymisert form.- Om sak er meldt av ein annan elev som opplever krenking:<ul style="list-style-type: none">o Samtale med meldar.

<p>ikkje har eit trygt og godt skulemiljø som utløyser aktivitetsplikten. Skulen skal ikkje bagatellisere eleven sine opplevingar av sitt eige skulemiljø.</p>	
<p>Undersøk saka Plikta til å undersøke betyr at skulen skal undersøke elevens oppleving av skulemiljøet.</p> <p>Skulen skal <u>ikkje</u> skaffe og vurdere bevis for eller mot at eleven opplever eit utrygt skulemiljø eller vert mobba.</p> <p>Kor grundige undersøkingane skal vere er avhengig av skjøn, føremålet med undersøkingane og kva situasjon ein står ovanfor i kvart enkelt tilfelle.</p> <p>Undersøkingane må ha som føremål å få fram fakta om situasjonen og kva som påverkar korleis eleven opplever skulemiljøet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Undersøke fakta <ul style="list-style-type: none"> o Undersøkinga vert utført av rektor eller den rektor delegerer oppgåva til. - Samtale med eleven som opplever utrygt skulemiljø <ul style="list-style-type: none"> o Eleven som opplever eit utrygt skulemiljø skal vite at leiinga ved skulen tek ansvar. Skulen må seie frå at føresette vil bli kontakta om eleven er under 18 år. - Samtale med direkte involverte elevar <ul style="list-style-type: none"> o Målsettinga er å få elev/elevar til å forklare seg om situasjonen. Skulen må seie frå at føresette vil bli kontakta om eleven er under 18 år. - Samtale med eventuelt andre elevar, tilsette og eventuelt føresette om andre elevar er under 18 år. - Skulen må sørgje for at eleven som opplever utrygt skulemiljø får medverke når saka vert undersøkt. - Det er viktig å hugse på at ein ofte må nytte fleire verktøy for å undersøkje. Det er ikkje alltid at samtale åleine er nok for å få fram fakta om situasjonen. Døme på andre verktøy kan vere observasjonar, opplysingar frå Elevundersøkinga eller verktøy for kartlegging av klassemiljø og relasjonar mellom elevar.
<p>Utarbeid ein aktivitetsplan</p> <p>Tiltak i ein aktivitetsplan kan rette seg mot fleire elevar eller knytte seg til situasjonar som omfattar fleire elevar. Det kan difor i mange tilfelle vere nødvendig å lage fleire aktivitetsplanar i ein og same sak.</p>	<p>Aktivitetsplanen skal innehalde</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Kva problem tiltaka skal løyse b) Kva tiltak skulen har planlagt c) Når tiltaka skal gjennomførast d) Kven som har ansvar for gjennomføring av tiltaka e) Når og korleis tiltaka skal evaluerast. <p>Det er eigen mal som skal nyttast når det skal skrivast aktivitetsplan.</p>
<p>Sett i verk tiltak</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tiltaka i aktivitetsplanen skal setjast i verk.
<p>Vurder behov for sanksjonar/reaksjonar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sett inn sanksjonar for elev/elevar i dei tilfella det er brot på ordensreglementet. Sanksjonane skal dokumenterast, jf. ordensreglementet som viser tillatne sanksjonar.
<p>Vurder behov for personalmessige tiltak ved 9A-5 sak</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Undersøke fakta <ul style="list-style-type: none"> o Undersøkinga vert utført av rektor eller den rektor delegerer oppgåva til. - Rektor skal varsle skuleeigar og undersøkingar og tiltak skal setjast i verk straks. - Samtale med den tilsette som varselet gjeld <ul style="list-style-type: none"> o Den tilsette som varselet gjeld skal straks informerast og få høve til å uttale seg i saka. - Samtale med elev <ul style="list-style-type: none"> o Eleven skal høyrast og føresette til elev under 18 år skal kontaktast.

	<ul style="list-style-type: none"> - Vurdere om prosedyre for personalsak skal nyttast
<p>Evaluer</p> <p>Skulen skal følgje opp saka og evaluere om tiltaka som er sett inn har ført til at eleven har fått det betre på skulen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluer tiltaka i samsvar med aktivitetsplanen. - Involver eleven og eventuelt føresette i evalueringa av tiltaka.
<p>Vurdere behov for vidareføring av tiltak eller nye tiltak</p> <p>Tiltaksplikten gjeld så lenge ein elev opplever at skulemiljøet ikkje er trygt og godt, og det finst eigna tiltak som kan settast inn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eventuelt forleng tiltaksperioden. - Eventuelt sett inn fleire eller andre tiltak

Rapportering

Innsending av oversikt over pågåande skulemiljøsaker to gonger pr. skuleår; ein gong om hausten og ein gong om våren.

I samband med innsendinga på våren vert det samtidig sendt ut eit eigenevalueringsskjema til skulane med spørsmål knytt til opplæringslova kapittel 9A.

Tilsyn

Skuleeigar gjennomfører risikobaserte tilsyn basert på rapportering frå skulane.

Ressursar

Utdanningsdirektoratet har utarbeidd ei side med døme på eigna tiltak for å førebygge, avdekke og handtere mobbing og andre skulemiljøsaker: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/>

FNs barnekomité utgir generelle kommentarar om tolking av enkelte artiklar i barnekonvensjonen eller særlege viktige spørsmål. Særleg aktuelt for denne prosedyren er generell kommentar nr. 12 om barnets rett til å bli hørt, og nr. 14 om barnets beste. På regjeringa sine nettsider ligg ei oversikt over alle utgitte kommentarar: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/generelle-kommentarer-fra-fns-barnekomit/id573909/>

Skulane kan også nytte interne ressursar ved både førebygging og gjennomføring av tiltak i skulemiljøsaker. Til dømes PPT, helsesjukepleiar, avdeling opplæring og kompetanse. I nokre tilfelle kan skulen også knytte til seg eksterne kompetansmiljø.